

Секція: Банківська справа

Харко Володимир Юрійович

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

Кравчук Роксоляна Русланівна

студент

Львівського національного університету імені Івана Франка

м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ КРЕДИТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Питання споживчого кредитування особливо гостро стоїть на теренах України, оскільки стосується надзвичайно широкого кола людей. Через нестабільність економіки в умовах війни та девальвації національної валюти пропозиції по споживчому кредитуванню втратили довіру у людей та потребують зміни стратегічних підходів до кредитування фізичних осіб. Саме питання налагодження сприятливого клімату для відновлення сфери споживчого кредитування до докризових показники є важливими для дискусії.

Традиційно, споживчий кредит є найпопулярнішим серед кредитів, що видаються українськими банками, проте світова фінансова криза, а також економічні та політичні негаразди в Україні внесли певні корективи у розвиток вітчизняного споживчого кредитування.

Протягом 2014-2018 років сегмент споживчих позик увійшов в глибоку кризу: обсяг кредитів знизився, кількість кредиторів зменшилася на третину, середні реальні ставки по деяких видах позик зросли на 10-13 процентних пунктів

Знижувалася за останні роки і пропозиція споживчих кредитних програм. За даними компанії «Простобанк Консалтинг», кількість банків, що видають нецільові кредити готівкою серед 50-ти лідерів за активами, обвалилася більш ніж на третину, втративши з десяток кредиторів. Виняток склали лише нецільові позики строком на п'ять років - кількість кредиторів за ним збільшилася - за рахунок одного банку. Що стосується кількості пропозицій, то воно скоротилося ще більше, ніж кількість кредиторів - а саме, впововину (також за винятком позик строком на п'ять років) [2, с. 312].

За словами банківських експертів, є дві основні причини істотного скорочення споживчого кредитування, і обидві з них – є найважливішими подіями 2017 року. Перша стосується ліквідності банківської системи в цілому, а друга це фінансовий стан позичальників. Погіршення ліквідності однозначно вплинуло на пропозицію, багато банків частково або повністю зупинили кредитування, по суті кредитні послуги можуть надати тільки найстабільніші установи. Друге вплинуло на попит (клієнти стали більш обережними, менша впевненість у завтрашньому дні не дозволяє збільшувати кредитне навантаження) і на платоспроможність по вже набутих позиками [4, с. 112].

Проте збільшення вартості не завадило нецільовим беззаставним кредитам готівкою залишитися лідером за популярністю серед всіх споживчих кредитів у позичальників і банкірів. Кеш кредит в 2017 році і I половині 2018 був найпопулярнішим серед кредитних продуктів для фізичних осіб. Незважаючи на підвищений ризик активних беззаставних операцій, на

ринку кеш-кредитування з'явилися нові гравці. І це цілком обґрунтовано, адже протягом року населення не припиняло проявляти інтерес до цього продукту, незважаючи на підвищення вартості на 7-10% і посилення вимог до профілю клієнта. Зовсім іншою була ситуація зі ставками в сегменті кредитування готівкою під заставу нерухомості та авто: незважаючи на значне скорочення числа кредиторів, вони подорожчали менш, ніж на один процентний пункт: до 29% реальних річних по терміну на рік, 26% реальних річних по терміну на п'ять років і 24% реальних річних по терміну на 10 років [3].

У докризовий період конкуренція між банківськими установами щодо споживчого кредитування стосувалася переважно ціни кредиту та часу на оформлення кредитної заяви. За умов фінансових труднощів банки конкурують за частку ринку. Водночас можна стверджувати, що за умови оздоровлення вітчизняної економіки в банків з'явиться більше потенційних позичальників. Після подолання фінансової нестабільності подальший розвиток споживчого кредитування матиме такі особливості [1, с. 57]:

- зосередження основної уваги на кредитах у національній валюті, що допоможе уникнути валютного ризику як для кредиторів, так і для позичальників;
- необхідність здійснення відкритої кредитної політики щодо інформування потенційних клієнтів про реальну ціну кредиту;
- активізація на ринку позикового капіталу діяльності небанківських фінансових установ, які в розвинених країнах світу посідають важливе місце у споживчому кредитуванні.

Ще однією проблемою, яка підсилює кризові тенденції, є нестабільність курсу валют, їхнє стрімке зростання, а отже – підвищення ризику неповернення кредитів, отриманих в іноземній валюті.

Що стосується прогнозів наступні декілька років, то варто зазначити, що банківські експерти невпевнені та дуже обережні стосовно своїх очікувань, оскільки такої глибокої кризи в банківській системі країни не було за всю історію незалежності. За словами банкірів, сегмент почне відновлюватися, коли закінчиться банківська і валютна криза. Для цього необхідна стабільність і стійкість національної валюти. Якщо це трапиться, вкладники не будуть панікувати, а позичальники зможуть прогнозувати свої можливості.

Сьогодні на ринку з'явилась нова тенденція - адаптація умов кредитів до можливих проблем у позичальника у зв'язку з кризою. Наприклад, дозвіл без санкцій пропустити один місяць платежу, закріплене на рівні кредитного договору. На ринку вже з'явилися програми кредитування з грейс-періодом і кредитними канікулами. У нинішніх умовах необхідно «модернізувати» діючі програми на предмет підтримки клієнтів при виникненні фінансових проблем, а нові програми зорієнтувати на мінімізацію ризиків ще при видачі.

Висновки. Отже, споживче кредитування – найпоширеніший вид банківських операцій у розвинених країнах світу. В Україні обсяги споживчого кредитування зменшуються через негативний вплив фінансово-економічної та політичної кризи, яка зумовлює підвищення кредитних ризиків; зниження купівельної спроможності населення; зменшення довіри до банків; зростання вартості придбання товарів у кредит.

Майбутній розвиток споживчого кредитування багато в чому залежить насамперед від стабільності валютного курсу, покращенні якості активів банківської системи, збільшенні ресурсної бази та відновленні довіри населення. Саме тому важливо створити всі необхідні умови задля швидкого фінансового оздоровлення та відродження інвестиційного клімату в країні.

Література

1. Захаров В. С. Комерческие банки : проблемы и пути развития [Текст] / В. С. Захаров. – М.: Финансы, ЮНИОН, 2013. – 158 с.
2. Кравець В. М. Західноєвропейський банківський бізнес: становлення і сучасність [Текст] : навч. посіб. / О. В. Кравець, В. М. Кравець - К.: Знання-Пресс, 2010. – 456 с.
3. Показники діяльності банків [Електронний ресурс] / Асоціація українських банків. – Київ. - 2015. – Режим доступу: http://aub.org.ua/index.php?option=com_arhive_docs&show=1&menu=104&Itemid=112.
4. Сусіденко В. Т. Організація і методи управління кредитною діяльністю комерційного банку [Текст]: В.Т. Сусіденко . – Вінниця: Логос, 2014. – 238 с.